

УДК 159.923

Андрєєва Ярослава Федорівна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

e-mail: yaroslava_an@ukr.net

Литовченко Ніна Федорівна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної та практичної психології Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

e-mail: nina.lytovchenko@gmail.com

ПРОБЛЕМА СТАНОВЛЕННЯ ДІАЛОГІЗМУ ЯК ПРОФЕСІЙНО- ВАЖЛИВОЇ ЯКОСТІ СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ

Анотація

У статті розглядається проблема необхідності розвитку діалогізму у майбутніх психологів. Діалогічна активність особистості, її розвиток, що розуміється як саморух у системі стосунків з іншими, - необхідна умова існування самої особистості. Діалогічні механізми інтерпретації психологом проблемної ситуації клієнта обумовлюють взаємодію смислів у процесі роботи фахівця та клієнта. Тільки у процесі діалогічної взаємодії можливе породження, синтез нового смислу переживань, психологічної ситуації і досягнення психічного гомеостазису клієнта, його особистісне зростання. Іншими словами, діалогічність взаємодії передбачає створення єдності смислів і цілей суб'єктів, що визначає співробітництво як важливу ознаку ефективної взаємодії.

Результати аналізу отриманих даних емпіричного дослідження яскраво свідчать про домінування монологічної комунікативної спрямованості студентів- психологів, із перевагою маніпулятивного варіанту, що суперечить фаховій характеристиці професії психолога. Змістовний аналіз складених досліджуваними запитань дозволяє констатувати критично низький рівень розвитку діалогічної інтенції майбутніх психологів.

Отримані результати дослідження констатують важливий напрям роботи у підготовці майбутніх фахівців-психологів – розвиток діалогізму, необхідність усвідомлення студентами неприпустимості маніпулятивної комунікативної спрямованості, яка проявляється в схильності до використання співбесідника і всього спілкування у власних цілях.

Ключові слова: діалог, діалогічна інтенція, діалогічна взаємодія, діалогічна спрямованість, монологічна спрямованість, студентська молодь.

Андреева Ярослава Федоровна, кандидат психологических наук, доцент кафедры психологии Черновицкого национального университета имени Юрия Федьковича

Литовченко Нина Федоровна, кандидат психологических наук, доцент кафедры общей и практической психологии Нежинского государственного университета имени Николая Гоголя

ПРОБЛЕМА СТАНОВЛЕНИЯ ДИАЛОГИЗМА КАК ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ВАЖНОГО КАЧЕСТВА СТУДЕНТОВ- ПСИХОЛОГОВ

Аннотация

В статье рассматривается проблема необходимости развития диалогизма у будущих психологов. Диалогическая активность личности, ее развитие, понимаемое как самодвижение в системе отношений с другими, - необходимое условие существования самой личности. Диалогические механизмы интерпретации психологом проблемной ситуации клиента обуславливают взаимодействие смыслов в процессе работы специалиста и клиента. Только в процессе диалогического взаимодействия возможно порождение, синтез нового смысла переживаний, психологической ситуации и достижения психического гомеостаза клиента, его личностный рост. Иными словами, диалогичность взаимодействия предусматривает создание

единства смыслов и целей субъектов, определяет сотрудничество как важный признак эффективного взаимодействия.

Результаты анализа полученных данных эмпирического исследования ярко свидетельствуют о доминировании монологической коммуникативной направленности студентов-психологов, преимущественно манипулятивного варианта, что противоречит профессиональной характеристике профессии психолога. Содержательный анализ составленных испытуемыми вопросов позволяет констатировать критически низкий уровень развития диалогической интенции будущих психологов.

Полученные результаты исследования констатируют важное направление работы в подготовке будущих специалистов-психологов - развитие диалогизма, необходимость осознания студентами недопустимости манипулятивной коммуникативной направленности, которая проявляется в склонности к использованию собеседника и всего общения в собственных целях.

Ключевые слова: *диалог, диалогическая интенция, диалогическое взаимодействие, диалогическая направленность, монологическая направленность, студенческая молодежь.*

Andrieieva Y.F. PhD (Psychology), assistant professor of the chair of psychology, Chernivtsi National University named after Yuri Fedkovich

Lytovchenko N.F. PhD (Psychology), assistant professor of the chair of general and practical psychology, Nizhin State University named after Mykola Gogol

THE PROBLEM OF DIALOGISM DEVELOPMENT AS AN IMPORTANT PROFESSIONAL QUALITY OF STUDENTS- PSYCHOLOGISTS

Summary

The problem of the need for the dialogism development in future psychologists is considered in the article. Dialogic activity of the person, its development, which is

understood as self-movement in the system of relations with others, is a necessary condition for the person existence itself. Dialogical mechanisms for interpreting a client's problem situation by a psychologist stipulate the interaction of meanings in the work process between a specialist and client.

Only in the dialogic interaction process, generation and synthesis of a new experience meaning, psychological situation and the achievement of the client's homeostasis, his personal growth is possible. In other words, dialogic interaction involves the creation of meanings and goals unity of the subjects, which defines cooperation as an important feature of effective interaction.

Analysis results, obtained from empirical research data clearly indicate the dominance of the monologic communicative orientation of students-psychologists, with the superiority of manipulative variant, which contradicts the professional characteristics of the psychologist profession. Profound analysis of questions made up by researched persons reveals a critically low level of the dialogic intention development of future psychologists.

Obtained results of the research ascertain an important direction in the future specialists-psychologists training - the development of dialogism, the need for students to understand of the inadmissibility of manipulative communicative orientation, which manifests itself in the tendency to use the interlocutor and all communication for their own purposes.

Keywords: *dialogue, dialogic intention, dialogic interaction, dialogic orientation, monologic orientation, student youth.*

Постановка проблеми і актуальність дослідження. Аналіз наукових публікацій останніх років дозволяє констатувати активне становлення нової дослідницької методології – діалогічної, «яка рухається від інтроспективної (методологія першої особи, що базується на самоаналізі) через екстраспективну (методологія третьої особи, що засновується на відстороненому,

опосередкованому спостереженні) до діалогічної (методології другої особи)» [7,8].

У сучасній психології неklasична ідея діалогу як особливої смислопороджувальної реальності не зводиться до звичайного передавання інформації або інших односпрямованих процесів. Діалог в цьому підході не лише форма міжособистісної взаємодії, а й форма взаємодії із об'єктивованим світом культури, а також форма взаємодії із самим собою.

Фахівці з психологічної допомоги погоджуються з тим, що особливості стосунків, якість комунікації між клієнтом та психологом здійснюють суттєвий вплив на рівень ефективної роботи з клієнтами. Професійна діяльність психолога-практика висуває особливі вимоги до особистості фахівця, покликаною надавати психологічну допомогу людині.

Таким чином, система підготовки майбутнього фахівця-психолога повинна передбачати формування не тільки професійних знань і вмінь, а й передусім і його особистості, а тому ця система має включати, крім світоглядного та професійного, ще й особистісний рівень, мета якого – формування у студента професійно значущих якостей особистості, гуманістичної спрямованості, «діалогічності» як центрального її компонента.

Мета статті: дослідити та проаналізувати особливості проявів діалогізму майбутніх психологів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Діалогічна активність особистості, її розвиток, що розуміється як саморух у системі стосунків з іншими, - необхідна умова існування самої особистості. В.О.Татенко зазначає, що «суб'єктними механізмами психічної активності» виступають самозапитання, самопокладання, самопотенціювання, самовизначення, самоактуалізація, самооцінювання та самоаперцепція [9].

Г.Херманс визначає діалогізм із обов'язковим збереженням метапозиції, яка дозволяє побачити між всіма голосами визначені зв'язки, структурувати варіативність позицій всередині "Я". При цьому особистість утягується в

діалог визначеними частинами свого “Я”, інші частини “Я” залишаються поза діалогом, але межі між тими і іншими залишаються достатньо гнучкими [6].

Відповідаючи на запитання про сутність людського існування, людського буття, М.Бубер вказує на те, що людське існування визначається відносинами, і людина не може прийти до людського існування іншим шляхом, крім діалогу; саме діалог є онтологічним центром життя. Філософ аналізує два типи стосунків людини, які він назвав “Я-Ти” і “Я-Воно”. В розрізненні Ти і Воно виражена відмінність між відношенням людини як до суб’єкта і як до об’єкта...” [4, с. 16]. Підхід “Я – Ти”, на думку філософа, створює істинно людське існування. В міркування про міжособистісну комунікацію філософ вводить поняття “Інший”. “Інший” – це те, що не є “Я”, інший по відношенню до мене, і в той же час подібний до мене суб’єкт, який володіє властивостями особистості. Принциповим для діалогічного підходу є те, що до цілісності людського існування можна підійти лише через взаємодію із іншим self. М.Бубер стверджує, що єдиним справжнім способом буття людини може бути лише діалог.

М.Бахтін визнавав діалог як один із найважливіших методологічних принципів гуманітарного пізнання. Він вважав, що діалог – це не лише універсальний метод дослідження людської особистості, а й універсальний метод дослідження всіх видів духовної культури людства. Спілкування не може бути продуктивним без розуміння людьми один одного, без справжнього діалогу. У масштабі духовної культури людства, яка створена із духовної культури кожної особистості, розвиток і збагачення культур відбувається лише при їх спілкуванні, основою якого є розуміння-діалог. Розкрити й зрозуміти себе стає можливим лише у взаємозв’язках, у діалозі, коли інший дозволяє Я виміряти себе самого [1, 2].

С.Л.Братченко [3] та ін. розглядає діалог як комунікативне співробітництво, як взаємодію різних логік, точок зору.

Співробітництво як одна зі стратегій діалогічної взаємодії характеризується виявленням потреб, інтересів обох сторін, обговоренням їх,

пошуком прийняттого рішення, формуванням альтернативних варіантів вирішення проблем не може бути реалізоване інакше, як на підставі актуалізації діалогічних інтенцій усіх партнерів по спілкуванню. Діалогічні механізми інтерпретації психологом проблемної ситуації клієнта обумовлюють рівноцінну паритетну взаємодію смислів у процесі інтерсуб'єктної інтерпретації фахівцем і клієнтом травмуючих подій життя останнього, що конститує породження, синтез нового смислу психологічної ситуації і досягнення психічного гомеостазису клієнта, його особистісний ріст. Іншими словами, діалогічність взаємодії передбачає створення єдності смислів і цілей суб'єктів, що визначає співробітництво як важливу ознаку реальної взаємодії.

В.С.Віблер стверджує, що діалог виступає вищим рівнем організації спілкування і взаємовідносин між людьми, найбільш оптимальним із погляду психічного й особистісного розвитку, а також реалізації їх потреб. Діалог – один із механізмів будь-якого творчого процесу, а також найважливіша умова ефективності процесу навчання й виховання [5, с.104].

Виклад основного матеріалу. Сприяння становленню особистості фахівця має ґрунтуватися на концептуальних підходах до формування особистості майбутніх практичних психологів (В.Г.Панок, Н.І.Пов'якель, Н.В.Чепелева, Л.О.Уманець та ін.). Зокрема, один з рівнів системи організації підготовки практичних психологів – особистісний – передбачає формування у студентів гуманістичної спрямованості особистості, діалогічності як центрального її компонента, здатності до професійної ідентифікації та ряду професійно-значущих якостей (Н.В.Чепелева).

Як не дивно, у сучасній науковій психологічній літературі не існує чітко визначених, теоретично та експериментально обґрунтованих професійно важливих якостей психолога-практика. Окремі автори називають, емпірично досліджують окремі професійно важливі якості психолога-практика, у контексті власних наукових інтересів. Р.Кеттел стверджує, що для носіїв професії “психотерапевт” характерні легкість у спілкуванні, вміння слухати і підтримувати розмову. В.В.Гусейнов, Т.І.Федотюк називають високий показник

інтелекту (особливо його вербального компоненту) важливою умовою професійної успішності психолога-практика. Л.П.Шумакова відмічає серед професійних якостей практичних психологів афектотімію, емоційну стійкість, високий рівень самоконтролю поведінки.

Аналіз досліджень з даної проблематики показав, що можна виділити комплементарні до особистості практичного психолога якості, наявність яких обумовлює забезпечення особистісного зростання клієнта в процесі індивідуальної і групової роботи: емпатійність (О.А.Ліщинська, К.Роджерс, І.Юсупов, Н.В.Чепелева, L.Wolberg); соціальний інтелект (М.О.Амінов, М.В.Молоканов); аутентичність (К.Роджерс); рефлексія (Ж.П.Вірна, Н.І.Пов'якель); несуперечлива, позитивна Я-концепція (Р.Мей); емоційна стійкість (Л.П.Шумакова, І.Юсупов); діалогізм (Н.В.Чепелева).

Отож, за період навчання студенти, майбутні практичні психологи, мають не тільки оволодіти певним обсягом наукової інформації, але й мати можливість розвивати професійно важливі якості, серед яких особливе місце посідає діалогізм.

Для виявлення особливостей становлення діалогізму у майбутніх психологів проведено емпіричне дослідження, в якому взяли участь 39 студентів-психологів віком 19-20 років.

Одним із найважливіших обов'язкових атрибутів будь-якої форми діалогічного спілкування є запитання. Сократівській маєвтиці належить одне з основних відкриттів – уміння ставити запитання, що вважалося важливішим і ціннішим, ніж уміння відповідати на них.

Складання запитань можна розглядати як такий бік розуміння, в якому відбувається пошук смислу та його вербалізація (Васильєв С.О., Добраєв Л.П., Чепелева Н.В. та ін.) В контексті проведеного емпіричного дослідження методика «Складання запитань» має провідне значення, оскільки дає можливість побачити наявність і психологічні особливості діалогічної інтенції досліджуваних. Сутність цієї процедури в моделюванні ситуації, яку досліджуваний міг розглядати (при умові наявної діалогічної інтенції) як

ситуацію спілкування. Результатом експериментальної процедури є письмові висловлювання, складені запитання, подальший змістовний аналіз яких дає можливість виявити діалогічну комунікативну спрямованість особистості.

У дослідженні використана також методика С. Л. Братченка «Спрямованість особистості в спілкуванні» (СОС- А). С. Л. Братченко розробив типологію міжособистісного спілкування, яка стала основою для засобів діагностики рівня розвитку комунікативної компетенції особистості. Відповідно до цієї типології міжособистісне спілкування може відбуватись принципово відмінними способами – за типом міжособистісного діалогу і за типом міжособистісного монологу. Критерієм для такого виокремлення стала внутрішньо особистісна позиція людини в спілкуванні, яка детермінує комунікативні стратегії і відповідні засоби для їх реалізації. Провідною в цьому контексті є орієнтація особистості в координатах Я і Інший: міжособистісний діалог передбачає установку на рівноправне спілкування, міжособистісний монолог базується на пріоритеті Я. Методика спрямована на вивчення спрямованості особистості в спілкуванні, як сукупності більш або менш усвідомлених смислових установок і ціннісних орієнтацій в сфері міжособистісного спілкування.

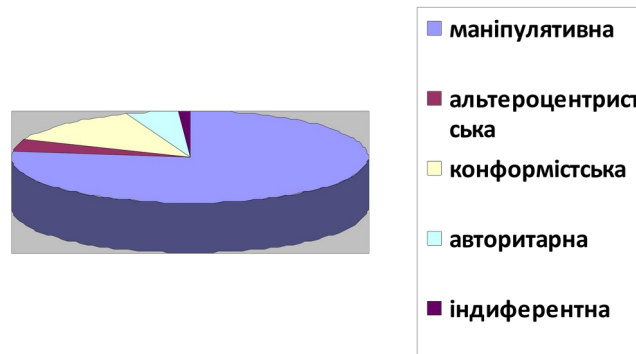
Аналіз отриманих емпіричних даних показав, що переважна більшість студентів у ситуації міжособистісного спілкування є монологічно-орієнтованими: діалогічна спрямованість характерна ЛИШЕ для 3,5% досліджуваних, монологічна - для 96,5 % !

Діалогічна комунікативна спрямованість спілкування являє орієнтацію на рівноправне спілкування, яке базується на взаємній довірі і повазі, взаєморозумінні, відкритості і комунікативному співробітництві, намаганні до взаємного самовираження, розвитку і співтворчості.

Монологічна комунікативна спрямованість спілкування відповідає концепції співбесідника, яка об'єкту впливу, являє орієнтацію на ігнорування партнера, недовіру і замкненість.

Діаграма 1.

Варіанти монологічної комунікативної спрямованості студентів-психологів

З діаграми видно, що 78% опитуваних виявили схильність до маніпулятивного варіанту монологічної спрямованості. Це означає, що 8 з 10 студентів-психологів проявляють схильність до використання співбесідника і всього спілкування у власних цілях для отримання однобічного виграшу.

4 % досліджуваних проявляють схильність до альтероцентристського варіанту монологічної спрямованості, що означає добровільну відмову від власних інтересів, «жертвування», байдужість в розумінні себе із боку партнера по спілкуванню, добровільну «центрованість» на співбесідникові, його цілях і потребах.

Схильність до конформістського варіанту монологічної комунікативної спрямованості, що проявляється в підкоренні силі авторитету, орієнтацію на некритичну згоду, відмову від опору, відсутність намагань справжнього розуміння і намагань бути зрозумілим, спрямованість на наслідування, реактивне спілкування проявляють 13 % досліджуваних.

До авторитарного варіанту монологічної комунікативної спрямованості проявляє схильність 5 % досліджуваних. Авторитарний варіант монологічної комунікативної спрямованості виявляється в орієнтації на домінування,

підкорення, комунікативній агресії, когнітивному егоцентризму, неповазі до іншого погляду, комунікативній ригідності.

1 % досліджуваних проявляють схильність до індиферентного варіанту монологічної комунікативної спрямованості, що проявляється в ігноруванні проблемності спілкування і домінуванні орієнтації на суто ділову сторону спілкування без врахування особистісного, унікального аспекту взаємодії.

Аналіз результатів, отриманих за методикою складання запитань до тексту.

В якості стимульного матеріалу (тексту) обраний художній фільм «Хвиля» (Німеччина, 2008). В основу фільму покладена реальна історія експерименту «Третя хвиля». Сюжет фільму і його постановка торкаються гострих соціально-психологічних проблем, мають яскраво виражену діалогічну спрямованість, викликають міркування, запитання. Досліджуваним пропонувалось записати всі запитання, які виникали в процесі перегляду фільму.

Змістовний аналіз отриманих результатів, дав нам змогу згрупувати їх за такими ознаками:

- 1) запитання, які не виходять за межі сюжету фільму і мають на меті прояснити, уточнити, доповнити подію,
- 2) діалогічні запитання, які можна розподілити на групи:
 - а) запитання-роздуми, які відображають розвиток думки досліджуваних,
 - б) рефлексивні запитання, які відображають звернення до себе, власного досвіду,
 - в) антиципуючі запитання, в яких фіксуються гіпотези щодо подальшого розвитку подій в житті людей і суспільстві.

Таблиця 1.

РЕЗУЛЬТАТИ МЕТОДИКИ «СКЛАДАННЯ ЗАПИТАНЬ ДО ТЕКСТУ»

(у % до кількості досліджуваних)

Запитань не виникло	Запитання до змісту	Запитання- роздуми	Рефлексивні запитання	Антиципуючі запитання
---------------------------	------------------------	-----------------------	--------------------------	--------------------------

0	45	15	20	0,5
---	----	----	----	-----

Наведемо найбільш виразні, в контексті нашого дослідження, приклади.

Запитання до змісту

Чому ви вирішили виступити проти «Хвилі»?

Чи могли б Ви подумати, що все закінчиться саме так?

Ви розуміли, що ситуація виходить із-під контролю? Чому не зупинили її вчасно?

Чому Тім не проявляв себе раніше так (до проекту), чого боявся?

Чому поліція не штрафувала батьків за те, що діти розмальовують стіни?

Чому героїня не вдягла символічну білу сорочку?

Що вплинуло на Тіма, що він почав так швидко змінюватись?

Запитання такого плану когнітивно спрощені, вони не виходять за межі зовнішніх проявів поведінки героїв. Можемо говорити про доволі велику психологічну дистанцію і поверховий контакт спілкування, відсутність особистісної позиції.

Діалогічні запитання. Запитання-роздуми

Чому влада спотворює все людське в людині?

Чому найвищі почуття – любов, відданість не можуть здолати групові інстинкти?

Під час фільму я відчував страх не за долю героїв, а за свою долю і суспільства.

Невже це правда, що за такий термін можна створити справжню диктатуру?

Рефлексивні запитання

Під час перегляду у мене виникали запитання до себе : ким би я була в цьому сюжеті ? Чи змогла б я протистояти такому впливу?

Чи змогла б я провести подібний експеримент як науковець, чи довела б я його до кінця?

Думаю, що краще підкорювати чи підкорюватись?

Антиципуючі запитання

Як жити з таким почуттям провини?

Групові впливи можуть біти руйнівними. Чи можна вберегтись, в принципі, від подібних впливів? Невже ми приречені втрачати індивідуальність?

Наведені приклади відрізняються від недіалогічних і зовнішнім стилем і змістовним наповненням: проявляється особистісна позиція, сюжет фільму «запускає» внутрішній діалог, міркування про людську природу, власні можливості, небезпеку існування особистості в сучасному світі.

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. Отримані результати емпіричного дослідження яскраво свідчать про домінування монологічної комунікативної спрямованості студентів-психологів, із перевагою маніпулятивного варіанту, що суперечить фаховій характеристиці професії психолога. Змістовний аналіз складених досліджуваними запитань дозволяє констатувати критично низький рівень розвитку діалогічної інтенції майбутніх психологів. Діалогічна позиція психолога-практика включає декілька складових, однією із яких є здатність і прагнення сприймати іншого як партнера по діалогу (установка на діалог). Названа особистісна особливість, звісно, якщо вона взагалі притаманна конкретній людині, в процесі професійної підготовки розвивається і переходить в провідну характеристику психолога-практика.

Діалогічність як суттєва ознака сучасного інституту психологічної допомоги, невід'ємна риса професіоналізму у взаємодії психолога з психічною реальністю клієнта, незалежно від парадигми психологічної допомоги, у якій практикує фахівець, виступає одним із найважливіших механізмів інтерпретації психологічної ситуації, з якою звернувся клієнт [5]. Професійно організована інтерсуб'єктна, ґрунтована на принципах діалогізму, інтерпретація психологічної ситуації клієнта дозволяє “діалогізувати монологічну свідомість”, для якої характерне злиття інтерпретації певної ситуації з нею самою і таким чином трансформувати вихідну суб'єктивну смислову позицію клієнта, оскільки внутрішній діалог є відображенням динаміки зовнішнього діалогу партнерів [5]. У процесі взаємодії, взаємовпливів, навіть зіткненні смислових позицій партнерів, відкритому і всебічному обговоренні,

“легалізації проблеми” при збереженні основних атрибутів діалогу – свободи та рівноправності партнерів, їх міжособистісного контакту, який ґрунтується на співпереживанні і взаєморозумінні можлива така інтерпретація психологічної ситуації, що веде до синтезу нових смислів, виявлення прихованих за очевидними смислів, на які вказує у своїх працях П. Рікер.

У яких би проявах не був застосований діалогічний принцип взаємодії психолога з Іншою людиною, характерними ознаками такого процесу є узгодження думок та прийняття кожним із партнерів відповідальності за прийняття рішення, паритетні основи побудови взаємовідносин.

Отримані результати дослідження констатують важливий напрям роботи у підготовці майбутніх фахівців-психологів – розвиток діалогізму, необхідність усвідомлення студентами неприпустимості маніпулятивної комунікативної спрямованості, яка проявляється в схильності до використання співбесідника і всього спілкування у власних цілях.

Список використаних джерел

1. Андреева Я.Ф., Поліщук О.М. Діалог внутрішнього світу особистості [Текст] // Science and Education a new Dimension. Pedagogy and Psychology. - 3(32), issue 63. - 2015. - С.73-77.
2. Бахтин М.М. Проблемы поэтики Достоевского / Бахтин М.М.- К.: НЕХТ,1994.- 317с.
3. Братченко С.Л. Межличностный диалог и его основные атрибуты [Текст] // Психология с человеческим лицом. – М.: Смысл, 1997. – С. 201-222.
4. Бубер М. Я и Ты [Электронный ресурс] /М.Бубер//Два образа веры. – М.,1995.- Режим доступа: <http://www.philosophy.ru/library/bub/>
5. Виблер В.С. От наукознания к логике культуры. Два философских введения в XXI век/Виблер В.С. – М.: Полит. издат., 1990. – 413 с.
6. Леонтьев Д.А. Неклассический вектор в современной психологии [Текст] // Постнеклассическая психология. – 2005. – № 1. – С. 51-71. Режим доступа: <http://narrativepsy.narod.ru/num1-2005>.

7. Проблеми психологічної герменевтики. Монографія / За ред. Н.В.Чепелевої. – К.: Міленіум, 2004. – 276 с.

8. Розуміння та інтерпретація життєвого досвіду як чинник розвитку особистості : монографія (за ред. Чепелевої Н.В.). Кіровоград, ІМЕКС-ЛТД, 2013.- С.276.

9. Татенко В.А. Психология в субъектном измерении [Текст] / Виталий Александрович Татенко. - К. : Просвита, 1996. - 404 с.

References transliterated

1. Andrieieva Ja.F., Polishhuk O.M. Dialoh vnutrishn"oho svitu osobystosti [Tekst] // Science and Education a new Dimension. Pedagogy and Psychology. - 3(32), issue 63. - 2015. - S.73-77.

2. Baxtyn M.M. Problemi poetyky Dostoevskoho / Baxtyn M.M.- K.: NEXT,1994.- 317s.

3. Bratchenko S.L. Mezhllychnostnij dyaloh y eho osnovnie atrybuti [Tekst] // Psyxolohyya s chelovecheskym lycom. – M.: Smisl, 1997. – S. 201-222.

4. Buber M. Ya i Ty [Elektronnij resurs] /M.Buber//Dva obraza veri. – M.,1995.- Rezhym dostupu: <http://www.philosophy.ru/library/bub/>

5. Vybler V.S. Ot naukonauchenyya k lohyke kul"turi. Dva fylosofskyx vvedenyia v XXI vek/Vybler V.S. – M.: Polyt. izdat., 1990. – 413 s.

6. Leont"ev D.A. Neklassycheskyj vektor v sovremennoj psyxolohyy [Tekst] // Postneklassycheskaya psyxolohyya. – 2005. – № 1. – S. 51-71. Rezhym dostupu: <http://narrativepsy.narod.ru/num1-2005>.

7. Problemy psyxolohichnoyi hermenevtyky. Monohrafiya / Za red. N.V.Chepelyevoyi. – K.: Milenium, 2004. – 276 s.

8. Rozuminnya ta interpretaciya zhyttyevoho dosvidu yak chynnyk rozvytku osobystosti : monohrafiya (za red. Chepelyevoyi N.V.). Kirovohrad, ІМЕКС-лtd, 2013.- S.276.

9. Tatenko V.A. Psyxolohyya v sub'ektnom yzmerenyy [Tekst] / Vytalyj Aleksandrovych Tatenko. - K. : Prosvyta, 1996. - 404 s.

*Ця робота ліцензується відповідно до Creative Commons Attribution 4.0
International License.*

*Авторське право (с) 2018 Andrjejeva Jaroslava Fedorivna Андрєєва
Ярослава Федорівна, Lytovchenko Nina Fedorivna Литовченко Ніна Федорівна*

Отримано: 23.03.2018

Відрецензовано: 30.03.2018

Опубліковано: 11.04.2018

DOI: <https://doi.org/10.31108/3.2019.2.8.1>